

Kern 277 1-16

ORDINIS MEDICI
IN ACADEMIA LIPSIENSI
H. T.

PROCANCELLARIVS

D. IOANNES CHRISTOPHORVS
P O H L I V S

PATHOLOGIAE PROF. PVBL. ORD. FACVLTATIS MEDICAE
ET COLLEGII B. M. VIRGINIS SENIOR ACADEMIAE
DECEMVIR COLLEGII MAI. PRINCIP. COLLEGA
PHYSIC. PROVINC. ET ACADEMIAE
IMPER. N. C. SODALIS

P A N E G Y R I N M E D I C A M

AD DIEM III. SEPTEMBR. MDCCLXXIII

I N D I C I T

ET

OBSERVATIONES ANGIOLOGICAS DE VENIS
PROPONIT.

OBSERVATIONES ANGIOLOGICAE
DE VENIS.

Quemadmodum nec superuacaneum, nec inutilem suscepisse laborem putandi sunt, qui in doctrinis mathematicis ac physicis res, doctorum virorum praeceptis traditas, adiectis tentaminibus demonstratas, vsuque et experientia confirmatas, factis denuo a se obseruationibus commemorandis stabilire solent, quibus vel maiorem antea dictis fidem faciant, vel clariorem lucem paullo obscurioribus affundant, vel planiorem difficultatum, si quae superfuerint, expediendarum viam ostendant: ita et in scientiae medicae partibus, maxime iis, quarum vniuersus fere ambitus obseruationum ac tentaminum veritate et perspicuitate continetur, haud contemnendam adhibere videantur operam, qui animaduersiones et explorationes, passim institutas et deinceps colle-

Etas, in lucem adspēctumque proferre sustinent, non quo ipsi noua plane et insolentia se tradere intelligentibus putent, sed vt aliquid illustrationis atque confirmationis rebus, diu haud temere propositis, adiacere velint. Ea enim est ingenii humani indoles, vt saepe testimoniorum exemplorumque numero malit quam pondere ad intelligendum et credendum induci, nec paullo plus certitudinis consequi se existimet, si, quae praeceptorum et experimentorum auctoritate consent, eadem repetitis subinde eiusdem generis obseruationibus illustrari comprobarique videat. Et sane, si recte volumus accurateque iudicare, vti in omni literarum genere, ita vel maxime in doctrinis, ad artem salutarem pertinentibus, haud pauca superesse fatendum fit, quae, cum lubricas et ancipites vias ostendant, adeoque paullo difficiliore explicatus habeant, recentibus in dies animaduersionibus et factis inde demonstrationibus sic proponi et in clariore luce collocari animus, qualiumcunque obseruatiuncularum leuitate acquiescere nolens, haud immerito cupiat, vt, quicquid dubitationis aut obscuritatis hic vel illic reliquum fuerit, id, nisi prorsus tolli ac profligari, saltem imminui aliquantulum et circumscribi possit.

Anatomicae quidem doctrinae eam constat esse rationem, vt, quo pluribus ac luculentioribus in eadem saepe numero re obseruatis et inuentis succedente tempore locupletari soleat, eo propius ad perfectionis fastigium accedere, eoque maiora certitudinis vel adiumenta vel ornamenta capere existimetur, quibus destituta aut dubios suspensosque colentium animos teneat, aut pro lubitu quaeuis coniciendi et sumendi, peculiareque opiniones temere exculpendi leuitati locum relinquat. Hinc celeberrimos semper
Me-

Medicos eius esse sententiae haud poenituit, vt statuerent, quidquid sua sibi ipsorum experientia animaduertere contigisset, vel post aliorum scrutinia penitius inuestigare licuisset, id, etiamsi non adeo rarum et infrequens esset, tamen ad communem rei medicae vtilitatem se proferre posse atque cumuli addendi causa debere. Quapropter et ego, qui summorum illorum virorum exempla imitari conatus, superioris pariter ac recentioris aevi obseruationes, meo ipse vsu vt veras ratasque deprehenderem, semper studui, neque a muneris mei ratione abhorreere, neque fructu profus carere arbitratus sum, si per oblatas scribendi opportunitates nonnulla eiusmodi obseruatorum specimina ederem, quae vel cum aliorum tentaminibus conferri et ad illustrandum adhiberi, vel rerum similibus, saepe minutarum, at vero vtilium, attendendarum studium iniicere aliis possent. Ex quo genere fuerunt, quae nuper de arteriis obseruata scriptiuncula quadam proposuimus, quorum aliqua adhuc pars, ad venas spectans, superest, quam hoc libello absoluere constituimus.

Ac primum quidem maximam occurrere in vasis tam arteriosis quam venosis diuersitatem, largamque adeo colligendarum obseruationum offerri materiam, saepe est a viris aliis, in hoc doctrinae genere diu multumque versatis, admonitum et a me in superiore programme pag. VI. seqq. indicatum, neque vltiori indigere videtur demonstratione. Quod autem venas maxime attinet, haud pauca mihi ad dissecandum suppeditari memini cadauera hominum, dum in viuus essent, incolumi firmaque sanitate gauisorum, in quibus tot tamque insignes illarum varietates conspiciendas sese praerberent, vt mirandum vtiq; esset,

set, eas nihil momenti ad vniuersam talium corporum rationem attulisse, vel incommodi et offensionis cuiusdam causas extitisse. Neque enim vllum partium, praecipue vasorum, genus est, in quo tot, quot in venis, occurrant diuersitates; adeo vt vel peritissimi dissectores de origine ramorum venosorum ex suis truncis seu ramis maioribus certi quid definire magnopere dubitarint. Ipse quidem Ill. HALLERVS, cui huius anatomes partis egregie limatae laus ab intelligentissimo quoque facile defertur, aliquo loco fatetur, se inter diuisiones, ramorum origines et numerum multo plus in venis, quam in arteriis varietatis reperisse: atque tantam hic naturae inconstantiam esse, vt neque ipse, cum arterias minute per plerasque corporis humani partes profeceretur, vnquam eum laborem aggredi sustinuerit, qui ex simili venarum descriptione nasceretur. Quot enim cadauera sint, tot descriptiones fieri necesse fore. Sed age paullo propius ad venas ipsas accedamus, ac, partim quid ordinarie de earum indole tradatur, partim quid praeter ordinem circa eam obseruatum sit, breuiter videamus. Quodsi igitur in fabricam et constitutionem earum inquirere instituimus, facile perspicimus, venam esse vas, sanguinem ab omnibus partibus ad cor reuehens, ex tunicis membranaceis, vasculosis et musculosis constans, sed longe tenuioribus, quam in arteriis. Quod vero earum diuisionem attinet, tres inprimis tenendae sunt venae primariae, scilicet pulmonalis, quae a sinistra cordis auricula prodiens, primo sinum formare solet, mox deinde in quatuor, postea vero in innumerabiles ramos, per pulmones distributos, diuiditur: vena portae, quae similitudinem habet cum arbore, cuius radices siue rami inferiores in duplicem vulgo ramum, dextrum, qui ventralis dicitur, et sinistrum,

nistrum dispescuntur, truncus hepar adit, ramique, vbi truncus explicari coepit in hepate, sinum portae constituunt: denique vena caua, ampliori sinu a dextra auricula proueniens, ibique venam coronariam cordis remittens, deinde in truncum duplicem superiorem et inferiorem cum valvula noua ^{a)} diuidi solita. Sed quo clarior res reddatur, de origine venarum etiam, itemque figura, structura et valvulis quae vulgo in scholis anatomicorum tradi et demonstrari consueverint, ea hic et seriei totius intuendae, et collationis instituendae causa breuiter commemorare liceat. Venae scilicet oriri dicuntur partim ab vltimis arteriarum ramificationibus, siue arteriis capillaribus, (quod vbi fit, anastomosis venarum cum arteriis appellatur,) partim a venis lymphaticis atque resorbentibus, partim a cauernosis quibusdam corporibus, tanquam pene, clitoride et liene. Figuram illarum respicientes, animaduertimus, eam esse non minus quam in arteriis conicam, intercedente hoc vno discrimine, vt sanguis in arteriis ex angusto spatio in angustius, in venis vero ex angusto in angustius propellatur. Ipsae porro, si structuram earum requiras, iisdem, quibus arteriae sunt compositae, tunicis constareprehenduntur, nisi quod hae multo tenuiores, subtiliores ac debiliores tunicis arteriarum reperiuntur, vt iam supra monitum est. Peculiaris quoque conspicitur venarum diameter, eaque amplior diametro arteriarum, quippe tunc apprens, vbi arteriae cum venis anastomoses formant, quod fit per totum corpus, exceptis venis pulmonalibus, vbi arteriae, nisi ampliores, certe tamen venis amplitudine aequa-

a) Hanc valvulam optime delineauit CHESLEDEN. Anatom. Tab. XVI.

aequales sunt. Attinet hic et illud admonere, saepius eam
 ynus arteriae rationem obseruari, vt duas habeat venas ad se
 pertinentes. Denique videntur et attingendae esse venarum
 valuulae, circulum sanguinis mirifice iuuantes, quae non
 nisi plicaturae sunt, a duabus tunicis interioribus formari
 solitae, formam semilunarem vulgo prae se ferentes, ita vt
 margine conuexo partibus arteriarum internis adhaereant,
 concauo autem liberae appareant, versus cor communiter
 conuersae.

Quaecunque igitur hucusque a nobis in medium pro-
 lata sunt, ea ad ordinariam venarum rationem pertinent:
 nunc, vt propositum est, nonnullas naturae aberrationes,
 in venis conspicuas, recensēbimus. Quam in rem initium
 faciemus a vena caua, ad quam quidem quod attinet, in
 femina sexaginta annorum dissecanda venam cauam du-
 plicem animaduertimus, ita vt vna in dextro aortae latere,
 altera vero in sinistro appareret. Dextra propterea, quod
 duplex erat vena caua, iusto quidem minor, attamen ma-
 ior quam sinistra reperiēbatur. Haec ex renali sinistra orta
 spermaticam sinistram exhibebat, atque in duas venas ilia-
 cas minores, et quidem internam et externam diuidebatur.
 Idem etiam in dextro venae cauae latere spectabatur. Eius-
 modi exemplum relatū legimus ab Ill. HALLERO ^{b)} de
 puella in theatrum anatomicum delata, in qua vasa nume-
 rosa tam arteriosa quam venosa in conspectum prodierint,
 et venam vnā maiorem a vena caua natam esse intelle-
 ctum sit. Non admodum dissimilis, neque a nostra obser-
 uatione longe alieni exempli mentio iniecta inuenitur in

com-

b) vid. EIVSDEM oper. min. Tom. III. p. 45.

commentariis Petropolitans, ^{c)} ubi venam cauam ascendentem duplicem apparuisse, exemplo quodam indicatur. Venam item cauam inferiorem duplicem se obseruasse scribit Cel. LOBSTEIN. ^{d)} Neque desunt, qui tres cauas se inuenisse memorent, quarum quaelibet in auricula anteriore terminata esset. ^{e)}

Quid? quod venam cauam coecam inter iliacas et renales concretam, caui loco carnem polyposam fibrosam Ill. HALLERVS in Opusc. Patholog. memoriae mandauit. ^{f)} In quodam porro demortui viri quadraginta annorum cadauere venam cauam iusto quidem minorem, sed tamen sinistra vena caua maiorem aliquando deprehendimus. Haec ex renali sinistra orta spermaticam sinistram exhibebat, atque in duas venas iliacas minores, internam et externam, continuabatur. Id ipsum in dextra vena caua poterat obseruari. Simul MORGAGNIUS ^{g)} aliquando vidit, venas iliacas arteriis iliacis et cauae truncum aortae trunco non a dextris subfuisse, sed a superioris initio cauam, se oblique sursum et dextrorsum inflectentem, debitam sibi sedem repertiisse.

Vena caua superior non longe a loco connexionis cum auricula antorsum in dextro latere venam mediastinam, pericardinam, diaphragmaticam superiorem, venam thymicam atque mammariam internam vulgo dimittit et in sinistro

c) Tom. XII. p. 262.

d) vid. EIVSDEM diss. inaug. de neruo spinali, ad par vagum accessorio. Argent. 4to.

e) Cel. BOEHMERI Progr. de confluxu trium cauarum in dextre cordis atrio. Hal. 1563, 4to.

f) vid. pag. 42.

g) conf. EIVSDEM epist. anatom. XX. §. 5.

stro latere communis harum venarum mater subclauia esse solet. Saepissime tamen accidit, vt non semper constantem esse harum venarum originem inuenirem, sed maiorem interdum ex anteriore parte venae cauae ramum prodire, qui commemoratis hisce venis minoribus plurima ex parte ortum praebet, ita tamen, vt venam mammariam internam nunquam aliunde nisi ex vena caua ipsa in dextro latere oriri viderim. Addi etiam meretur hoc, nonnullas harum paruarum venarum interdum ex eadem mammaria proficisci.

Vena caua superior a posteriore parte venam sine pari, vti satis superque notum est, dimittit, quae retrorsum post venas pulmonales a latere dextro corporum vertebrarum dorsaliu[m] descendit, ductumque thoracicum sibi appositum habet. Finitur illa vel in vena renali dextra, vel in caua inferiore vel etiam in spermatica,^{h)} ita tamen vt antea tum bronchiales tum oesophageas et intercostales dimittat. Magnus eius ramus vel etiam plures super corpora vertebrarum dorsaliu[m] sinistrorsum descendunt, et intercostales eiusdem lateris venas exhibent. Hanc venam semper simplicem inueni, et, quae a nonnullis azygos sinistra nominari consuevit, ea magis ramus huius venae paullo maior est ac dici debere videtur. Duplex tamen azygos in eadem Cel. BOEHMERI obseruatione est, vna ex vena caua dextra, altera ex sinistra originem duxit suam, ita vt quaelibet azygos bronchiales oesophageas et intercostales ramos sui lateris gigneret. ⁱ⁾

Viri

h) MORGAGN. epist. ad LANCIS. vid. aduersat. anatom. vbi exemplo quodam probatur, sinistrum venae sine pari ramum in spermatica vena esse terminatum.

i) v. Diff. laudat. l. c. it. not. k

Viri cuiusdam sexaginta annorum vita defuncti corpus disseccantes, venam emulgentem dextri lateris duplicem conspeximus, cuius vterque ramus minor esset, quam vena emulgens sinistra. In eodem cadauere, vt hoc adiiciamus, primus hypogastricae venae ramus, ex parte conuexa arcus ad superiorem ossis sacri tendebat, atque cum vena sacra anastomoses formabat.

Venarum pulmonalium quidem vt plurimum constat esse terminum hunc, vt quatuor a se separati trunci totidem orificiis in auriculam sinistram aperiantur. Veruntamen non deficiunt obseruationes, quae ostendant, quatuor istos truncos saepenumero vel in tres, vel etiam in duos truncos confluere, qui tot, quot trunci sint, orificiis in auricula terminentur.

De vena iugulari mihi quidem non vsu euenit, vt peculiarem aliquam varietatis relatu dignae obseruationem facere possim. Neque tamen per huius loci opportunitatem, cum insignes ratione venarum naturae *avouitas* proponere in animo sit, temperare mihi possum, quo minus luculentae cuiusdam obseruationis meminerim, iugularem externam quoad progressum in aliquo cadauere animaduersam fuisse duplicem, quoad insertionem vero quadruplicem tradentis, truncum item venae azygos duplicem narrantis. ^{k)}

Non silentio hic praetermittendum esse mihi videtur, quod in cadauere quodam masculino de vena coronaria stomachica memini me obseruare. Eam scilicet non ex vena splenica ortum habuisse intellexi, vt Cel. SCHAARSCHMIDT cum haud paucis aliis defendit, sed ex trunco venae cauae

B 2

in-

k) vid. Commentar. Acad. Scient. Imperial. Petropolit. Tom. XII. p. 318 seqq.

infra sinum portae. Quae quidem animaduersio cum aliquo Ill. HALLERI¹⁾ obseruato fere congruere videtur, quippe qui ramum venae cordis coronariae trans arteriam pulmonalem sub aortae radice versus acutum marginem cordis descendisse, atque in ipsa carne auriculae dextrae in aliquam venarum innominatarum se immisisse deprehendit. Eandem venam cordis facile principem se in subclauiam dextram inferuisse annotauit LE CAT, chirurgicarum operationum laude famosissimus.^{m)} Sed rarissima haec est obseruatio, quae vehementer vereor ne aliarum disquisitionum auctoritate suffulciatur. Itidem vena haemorrhoidalis interna siue mesaraica minor in alio quodam homine, ad dissectandum mihi suppeditato, ex trunco venae portae ortum duxisse, animaduerti.

Denique etiam in hoc qualiumcunque obseruationum censu haud immerito ponendum est, quod de radice externa aliquando deteximus. Cum nempe feminae cuiusdam, in theatrum anatomicum delatae, corpusculum cultro anatomico subiiceremus, radieam externam in eo duabus radicibus ex vena cephalica maiori oriri cernebamus, in quo aliae adhuc variationes ratione situs et ramificationis venarum conspiciabantur, quas non lubet singulas hoc loco percensere.

Superfunt quidem nonnulla adhuc diuersitatum quoad venas genera, nullo modo contemnenda, tanquam in venis hepatis et renalibus: sed, quoniam instituti nostri ratio non fuit, omnes ac singulas vasorum venosorum a constituta naturae veluti lege aberrationes, aliorum anatomicorum

1) vid. EIVS Element. Physiolog. Tom. I. lib. IV. sect. 3. p. 377

m) L'histoire de l'Academie Royale des Sciences 1738. obseru. 7. p. 62

rum industria occupatas, hic in vnum quasi cumulum congestas proponere, non esse putauimus, quod prolixam earum enumerationem susciperemus, in iis tantum acquiescentes, quae nostris ipsi oculis vidimus et data opera excussimus. Qui vero variam, nominatim hepatis, venarum indolem cognoscere cupierit, eum ad nou. Acta Nat. Curiosor. amandamus. ⁿ⁾)

Itaque nunc ad indicandum consilium, positis scriptunculae finibus, progredimur, quo haecce prolusio a nobis conscribenda erat. Nempe non sine commendatione dignitatis indicendi sunt summi in arte medica honores, quibus more modoque solenni ex Ordinis nostri auctoritate propediem condecorandus est

V I R

PRAENOBILISSIMVS ATQVE DOCTISSIMVS
IOANNES CHRISTIANVS
BODENSTEIN

MEDICINAE BACCALAVREVS DIGNISSIMVS

qui multos per annos laudabili assiduitate in id incubuit, vt idoneam sibi literarum, imprimis doctrinarum medicarum cognitionem compararet, qua instructus non modo ad summam apud nos dignitatem adspirare, verum etiam, editis legitimis speciminibus et impetrata a nobis artis exercendae potestate, aliis inseruire posset. Quod quam vere et iuste dixerimus, planius intelligitur ex iis, quae de rebus, ad eius vitam et studia pertinentibus, pro consuetudine iam vult recensenda.

B 3

Sci-

n) Tom. III. p. 545.

Scilicet Cl. Candidatus in lucem editus est Grimae, anno huius saeculi quadragesimo, die XV. mensis Decembris, patre quidem IOANNE CHRISTIANO, chirurgiam ibi exercente, matre autem IOANNA REGINA NEICKIA. Hi igitur parentes fidelissimi, quos adhuc superstites pie grateque veneratur, primam et antiquissimam habuerunt curam hanc, ut ipsi eum pro viribus in primis religionis elementis erudirent, atque disciplina domestica ad pietatis aliarumque rerum honestarum et vtilium cultum conformare studerent, deinde vero curae et institutioni aliorum, praecipue Cl. SCHWARZENBERGII, scholae in oppido Doeblenfi Rectoris, committerent, cuius praeceptis per aliquod temporis spatium vsus, cum non contemnenda literarum fundamenta iecisset, anno aetatis decimo sexto chirurgiae operam nauandi consilium cepit. Quapropter ad chirurgiam militarem accessit et paullo post Pirnae a Boruffis, nostris ibidem castris potitis, captus per tres fere annos medicorum doctissimorum et chirurgorum exercitatissimorum monitis et consiliis adiutus, rei chirurgicae notitiam probabilem ut sibi adquireret, assidue laboravit, eamque ob causam in nosodochiis praesertim vulneratorum curam sedulo gessit. Postea prope Misenam iterum ab exercitu Austriaco captus, inter copias Saxonicas aegrotorum et vulneribus affectorum saepe adeundorum et curandorum mandata accepit, quae cum rite exequi conaretur, non potuit non suam in chirurgia dexteritatem luculenter augere. Finito autem bello, relictis castris ad pacatiora transiit, Dresdam quippe profectus, ubi praelectionibus Ill. HAEHNELII, Consil. aul. et Medici primarii, Excell. PITSCHELII, Exper. STEINLOECHLERI, nec non Cl. WASSERMANNI, chirurgis praefecti, per integrum biennium interfuit, nec parum inde profecit.

Auctu-

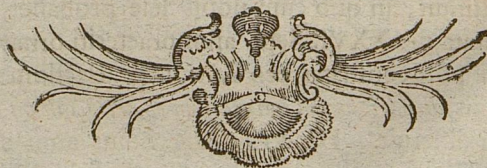
Aucturus deinde doctrinae medicae, cui consequendae coepisset studere, copias, in nostram sese ciuitatem contulit, anno huius saeculi septuagesimo, ab Ill. BELIO fascis tunc tenente academica ciuitate donatus. Quo consilio in addiscendis artibus, ad humanitatis disciplinam pertinentibus, Excell. REIZIVM, in philosophia vniuersa percipienda Excell. GARVIVM, in physica colenda b. HAVBOLDVM praeceptores assidue secutus est. Doctrinas autem medicas ipsas accurate vt cognosceret, accessit scholas b. LVDWIGII, quibus ille pathologiam, therapiam, praxin clinicam et formularem doceret. Magn. PLAZIVM, Decanum ordinis nostri maxime spectabilem, aphorismos BOERHAAVII explicantem atque historiam medicam enarrantem, sedulo audiuit. In exercitationibus anatomicis, disputatoriis et examinatoriis mihi adfuit: ab Excell. BOSIO physiologiam: ab Excell. KRAVSIO osteologiam: ab Excell. GEHLERO praecepta artis obstetriciae et botanicae accepit. Vsum aquarum et vires medicamentorum ipsi Excell. TILLINGIVS, physiologiam Exper. HAASIVS, anthropologiam, materiam medicam et medicinam forensis, Excell. PLATNERVS exposuerunt. Denique etiam Exper. LEONHARDI examinatorium medico-practicum et formulare frequentauit. Absoluto hinc studiorum academicorum cursu examen theoreticum sustinuit, in quo cum nobis sese probasset, Baccalarei dignitate die XXVI. Sept. anni praeteriti ornatus, mense Nouemb. post consuetas pro *Licentia* praelectiones recitauit, atque in iis *de variolarum naturalium et artificialium pathologia et historia* disseruit. Die XIV. Aug. huius anni ad alterum examen admissus et, probatis nostro iudicio notitiae medicae, quos haberet, profectibus, dignus a nobis indicatus

tus est, qui summis in arte nostra honoribus ornaretur. Quos ut rite capeffat, proximo instante die III. Septembris dissertationem inauguralem *de viribus medicamentosis hydrargyri et inde arte factis pharmacis*, Praefide Excell. KRAVSIO contra dissentientes more academico defender. Quo certamine peracto, ego pro munere PROCANCELLARII ad hunc actum clementissime mihi demandato, ei ritu solefni *Licentiam* summae in medicina dignitatis consequendae, dabo, praemisso breui sermone *de medicina religionis commendatrice*. Hunc igitur actum ut honorifica sua praesentia clariorem atque solefniorem reddere velint RECTOR ACADEMIAE MAGNIFICVS, COMITES ILLVSTRISSIMI, VTRIVSQUE REIPVBLICAE PROCERES, itemque GENEROSISSIMI AC PRAENOBISSIMI COMMILITONES, obseruanter et officiose rogamus, annexa simul confirmatione humanissima, nos insigne hoc fauoris documentum animo grato esse veneraturos, atque ad omnia officia promotos semper ac paratos futuros. Lipsiae Dom. XII. post Trin. MDCCLXXIII.

L I P S I A E

EX OFFICINA LANGENHEMIA

1018

7/10

ORDINIS MEDICI
IN ACADEMIA LIPSIENSI
H. T.

PROCANCELLARIVS
D. IOANNES CHRISTOPHORVS

P O H
PATHOLOGIAE PROF. PVB
ET COLLEGII B. M. VII
DECEMVIR COLLEGI
PHYSIC. PROVID
IMPER. N
P A N E G Y R I
AD DIEM III. SE
I N D
OBSERVATIONES AN
P R O

